

1. dat de Kerkeraad van deze Kerk in zijn vergadering van 6 Juli 1945 met meerderheid van stemmen heeft besloten:

a. dat zij de leerspraken van 1942/43 niet voor vast en bondig kunnen houden, zolang de Synode dat wat zij schreef over de binding van Toelichting en Praedicties niet geheel heeft teruggenomen;

b. dat zij alle hiermee in verband staande schorsingen en afzettingen van ambtsdragers niet erkennen, omdat deze hebben plaats gehad naar een interpretatie van artikel 31 K.O., waardoor zij ten onrechte als scheurmakers zijn uitgeworpen. Zulks om trouw te blijven aan de door ons, overeenkomstig Art. 53 en 54 K.O. verrichtte onderteekening van de drie Formulieren van Eenigheid, welke onderteekening (volgens het onderteekeningformulier voor dienaren des Woords) inhoudt, dat zij de leer, vervat in die drie Formulieren getrouwd zullen voorstaan en alle dwalingen daartegen strijdende verwerpen, tegenstaan, weerleggen en helpen weren.

Aan dit besluit is toegevoegd, dat tot uitvoering er van moet worden overgegaan; dat bedoeld besluit principieel niet beteekent verbreking van het Kerkverband, dat echter de meerdere vergaderingen Art. 31 K.O. feitelijk buiten werking hebben gesteld, zodat praktisch de Kerkeraad alleen uitvoering aan dit besluit kan geven, door zich buiten het Kerkverband te plaatsen;

2. Dat zij, in die vergadering de minderheid vormende, terstond daarna de volgende verklaring hebben afgelegd:

De meerderheid van den Kerkeraad breekt met het verband der Gereformeerde Kerken in Nederland, zooals dit verband uitkomt in classis, particuliere en Generale Synode. Wij achten deze uittreding in strijd met Gods Woord en kunnen dus niet dit breken van het Kerkverband niet meegaan.

Wij beschouwen ons als de wettige Kerkeraad van de Gereformeerde Kerk van Amersfoort, die als nummer 904 bij de Hooge Overheid bekend staat; en kunnen de uitspraak dezer meerderheid onmogelijk als wettig erkennen, daarentegen wenschen wij, overeenkomstig Gods Woord en het accoord der Belijdenis het verband met de Gereformeerde Kerken met volle overtuiging te handhaven;

3. Dat zij van oordeel zijn, dat Ds E. T. van den Born en Ds B. Holwerda, dienaren des Woords, J. Bikker, A. van den Burgt, H. J. Donker, J. van Gent, R. Heida, L. van den Herberg, J. Janze, C. de Jong, L. Jongeneel, J. Mecuwsen, G. Mul, K. Mulder, J. Slettenaar, F. Sorm, G. Veenendaal, J. Veenendaal, P. Waalewijn en R. K. Zijlstra, ouderlingen en G. J. van den Brink, S. van den Bijl, H. van Donkelaar, G. den Hartog, W. Hogenhout, P. Koning Pzn., H. Niezen, M. A. Pon, J. Schep, J. H. Veenkamp en W. F. Vernhout, diakenen, tezamen vormende de meerderheid in de genoemde kerkeraadsvergadering, zich door dat besluit en de daarna gevolgde handelingen hunnerzijds (n.l. het op Zondag 8 Juli beleggen van afzonderlijke Godsdiensvoeringen) hebben schuldig gemaakt aan de zonde van openbare scheurmaking en dienstengevolge niet langer als trouwe ambtsdragers in de gemeente van Christus mogen worden geduld;

4. Dat zij uit den aard der zaak buiten macht zijn, in overeenstemming met dit hun oordeel, de genoemde personen uit hun resp. ambten te ontsetten, weshalve zij de hulp en medewerking der Classis inroepen, opdat zij in het vervolg bij uitsluiting als de wettige Kerkeraad van de Gereformeerde Kerk van Amersfoort kunnen optreden;

#### Besluit:

1e. Aan de zich beklagende broeders uit den Kerkeraad van Amersfoort de gevraagde medewerking en hulp ten volle te verleenen;

2e. Naar aanleiding van de verstrekte mededeelingen en op grond van Art. 79 en 80 K.O., voor zooveel noodig gehoord de Deputaten ad Art. 49 K.O. van de Particuliere Synode van Utrecht, met ingang van heden den 11den Juli 1945 Ds E. T. van den Born en Ds B. Holwerda, dienaren des Woords, (en dan volgen weer de namen van de ouderlingen en diakenen als boven, L. D.) uit hun respectievelijke ambten te ontsetten, met de bede, dat zij van hun dwaalweg mochten terugkeeren;

3e. hiervan mededeeling te doen aan de genoemde personen en voor wat betreft Ds E. T. van den Born en Ds B. Holwerda ook aan alle classen van de Gereformeerde Kerken in Nederland.

4e. Ds S. J. Popma, de broeders G. W. Bennink, J. J. van den Burg, E. Douma, W. Duya, Tj. Fennema, J. de Gans, P. Gilhuis, J. A. Hendriks, H. Hoekstra, J. van der Horst, K. (?) Kleemans, P. Koning Hzn., K. Kuipers, J. van Loenen, J. F. Mulder, P. H. Pilon, O. de Raadt, G. Ruiter, K. Teerink, C. H. Valkenburg, J. Vonk, H. J. de Vries, A. C. van Buuren, H. J. Elsinga, J. M. van Gent, P. J. G. Lammens en N. M. G. van Vliet, resp. dienaren des Woords, ouderlingen en diakenen te erkennen als tezamen vormende den wettigen Kerkeraad van de Gereformeerde Kerk van Amersfoort, bij de Hooge Overheid bekend onder no. 904 op de lijst van Gereformeerde Kerken in Nederland, welke kerk in het verband met de Gereformeerde Kerken wenscht te blijven.

Dit vonnis werd door de ontrouwe ambtsdragers aan den vrijgemaakten kerkeraad gezonden, voorzien van dit onderschrift:

„De Kerkeraad hoopt, dat de bede van de classis in vervulling moge gaan.”

Vanzelfsprekend komen er bij het lezen van dit echt synodocratische document een reeks van vragen bij ons op. Om er enkele te noemen: als volgens de synodocratische theorie een minderheid moet beginnen met zich te onderwerpen aan het besluit van de meerderheid, waarom ging die regel in dit geval dan niet op? Was het in strijd met Gods Woord (zooals dat onder punt 2 wordt beweerd), tijdelijk het verband met de andere kerken te verbreken vanwege de leer en tucht van 1942? Waren de ambtsdragers der kerk door de normale uitoefening van hun roeping in de voortzetting van de kerkdiensten en ook reeds om hun genomen besluit zóó schandelijk in overtreding, dat zij binnen een week moesten worden afgezet?

We gaan maar niet verder. Een classis en een nieuwe kerkeraad, die zich zóó blameeren, hebben het recht verbeurd, te klagen over de scheuring. Wat zij aangedurfd hebben, was de reinste hiërarchie.

L. DOEKES.

## „Nabetrachting” op een correspondentie

### I.

In ons vorig nummer verscheen de correspondentie tusschen het Amersfoortsche werkomité en het (moderamen van het) Centraal Comité der Antirevolutionaire Partij. We willen gaarne enkele opmerkingen daaraan verbinden.

1. In de eerste plaats mogen wij wel een beetje water naar de zee dragen. Dat blijkt soms toch nog noodig. We merken op, dat ons blad nooit een kerkelijk blad geweest is. Begrijpen we het goed, dan hebben we geen enkel kerkelijk blad bij ons, en zijn onze kerken geen redactrices van organen. Er zijn wel bladen met officiële rubrieken, en ook verschijnen er soms Acta van kerkelijke vergaderingen. Maar zelfs „De Bazuin” was nooit een strikt kerkelijk blad, al hadden door de kerk benoemde hoogleraren of aangewezen deputaten over de algemeene richting of den inhoud in het algemeen wel iets te zeggen. Kerkelijk was nog veel minder „De Heraut”, al noemde dat blad zichzelf ook Heraut der Gereformeerde Kerken. En kerkelijk was ons blad nooit; noch in de dagen waarin het geredigeerd of geleid werd door krachten, die elkaar naar binnen verteerden, noch in den lateren tijd, toen het blad van binnen rust kreeg, en daarom van buiten onrustig werd gemaakt door allerlei meest achter de schermen blijvende bestrijding, of, zooals den laatsten tijd, door deze en door openlijke uitvalen (van „bestrijding” wel te onderscheiden).

Dat wij geen kerkelijk blad zijn, maar een particulier orgaan, bedenke dus ieder, die bovenbedoelde correspondentie leest. Ik heb wel eens wat hooren verluiden, den laatsten tijd, over „gelijgeschakelde” pers, en over „nieuwe bindingen”, soms dan nog „erger dan de synodale”. Ik begrijp er niet zoo heel veel van. Gelijgeschakelde pers? Wie wijst mij het bureau, het directoraat, de Führer-schare aan, die aan de be-

staande bladen een bevel zendt, om bepaalde copie in elk geval op te nemen, copie, die van boven af toegezonden wordt? Ik ken geen zoodanig bureau, of wat er op, lijken mag. Ik ken wel bladen, die zelf klagen over een gelijgeschakelde pers, en bij welke sommigen blijkbaar geen plaats kunnen krijgen, anders zouden ze mij de copie niet toezenden, die zij daar niet opgenomen krijgen. Ik ken ook bladen, die heel eenvoudig van meening zijn, dat een blad het recht heeft, een meening te hebben, en die ook aan het woord te laten komen, en die daarom aan copie, die in vrijheid wordt toegezonden door een nimmer van redactiewege tot medewerking gevraagd persoon en van wiens eventuele invitatie van uitgeverzijde den redacteur ook niets bekend is, indien ze al geplaatst wordt, ingeval van afwijkende meening een woordje toevoegen, of aan de plaatsing van vrij toegezonden stukken zekere voorwaarden verbinden. Ik wou dat verhaal van „gelijgeschakeling” daarom liever aan minder serieuze figuren overlaten. Zoo is het ook met de klachten over nieuwe binding. Wie heeft onder ons „gebonden” aan een bepaalde meening? Ik ken er geen één, en ik geloof ook dat er bij sommigen eerder de schijn van een ongeestelijk-frivool „tärten” is: „schors me dan maar”, dan dat er bij ernstige lichamen als kerkeraden de werkelijkheid zou zijn van een nêiging tot schorsing. Ik geloof, dat we tot schamens toe laboreren aan een door enkele werkers-op-langen-termijn (van buiten onzen kring) uitgelokte ontlanding van zekere nervositeit, die — wat begrijpelijk is, — dan weer onwillekeurig reactie-verschijnselen begunstigt, en dat dan in zulk een klimaat zulke woorden vallen over „bindingen”, „erger dan die van de synodocratie” (die van de häre nog geen enkele met leedwezen als vergrijp aan Christus' koningsrecht erkend en eerlijk in de consequenties teruggenomen heeft). Maar ik ken geen enkele nieuwe binding; en geloof, dat ieder het recht heeft zijn meening te zeggen, mits hij maar niet

den Geest weerstaat, door de laatste schans, die aan de kerk te betrekken gegeven en na de vrijmakingen van 1944 en 1945 weer beschikbaar gesteld werd, op te blazen: de schans van „het argument”. O, gezegend goed: een argument, en dat in een tijd, waarin bijna de heele wereld er geen steek meer om geeft, en we in de dictatuur van den redeloozen wil verzeild raken. „Wee mijn volk”, zou men moeten zeggen overal, waar het volk niet meer maalt om argumenten. Zóó'n volk bluscht den Geest niet uit, maar doet veel erger dingen: het graaft een watergreppel tegen de door Hem te ontsteken branden, een greppel-bij-voorbaat.

Maar, om tot de zaak terug te komen: wij zijn geen kerkelijk orgaan, en de onderteekenaars van het laatste stuk, dat aan het Centraal Comité verzonden is, hebben dus geen enkelen schorsings-wil, geen enkele bindingsmacht en zullen ook zich dagelijks ervan te doordringen hebben, dat zij rekenschap hebben te geven van elke lichtvaardigheid in de adviezen, die zij geven.

2. De term „adviezen” is hier duidelijk. Herhaaldelijk hebben wij ook in dit blad opgemerkt, dat wij het zeer wel kunnen verstaan, dat de kwestie van de samenwerking-al-of-niet uiterst ingewikkeld is, en dat men een dwaas is, als men oordeelt, dat op één dag alles wat de één ziet ook door den ander zoo gezien kan worden. Die dwazen overigens zijn er altijd aan beide kanten. Ze zijn er aan dezen kant eener scheidslijn, en aan den anderen ook. Als voorbeeld kies ik een zaak, die buiten heel deze kwestie van de politieke „samenwerking” ligt. Ik denk aan de „gezangen-kwestie”, op gevaar af van te herhalen wat reeds enkele malen hier gezegd is. Jaren en jaren lang heeft ons volk geleden onder een principieel onjuiste voorlichting, den regel: „In Gods Huis alleen Gods Woord”. Daar heeft Kuiper destijds zijn menschen mee gepakt; 't was één van zijn bekende slagwoorden. Hij bedoelde natuurlijk: in Gods Huis alleen Gods Woord de báás, het richtsnoer, de rechter, Prachtig. Datzelfde geldt trouwens van alle andere huis, het huis der politiek, der vakvereniging, der schoolvereniging etc. Maar het uitgegeven parool was natuurlijk als regel voor kerkdiensten onjuist; want omdat een kerkdienst ontmoeting is van God met zijn volk, daarom is in den kerkdienst principieel plaats voor het (naar Gods Woord gesneden) woord des menschen. Nu waren er menschen, die dadelijk erop sloegen: gezangen-zingen-zoodra-het-hek-van-den-dam-was. Ik ken een dominee, die dadelijk begon: vier keer zingen in den dienst? dan ook vier keer een gezang! Loopen ze weg? dan nog een woordje achterna om te doen zien: de dominee is onder degenen die daar zingen: wij zijn niet bang, wij zijn in Rome. Maar ik ken ook anderen: toen ik zelf een keer waarschuwde tegen het drijven van de menschen, die jaren lang verkeerd waren opgevoed, door dat parool-van-daarnet, toen waren er die schimpten: ook al kersteniaans? En tegenstanders, die zeiden: ik ben er tegen, maar als ik er voor was, dominee, nou dan deed ik 't als die dominee van zooveen. Doe 't dan toch. Kijk, zulk een mentaliteit doet altijd een massa kwaad.

Laat men ook hier zich er door laten gezeggen. Het advies dat door de onderteekenaars van den laatsten brief gegeven is, zal binnen enkele dagen stormwinden ontketenen. Ik zag pas in de Picture Post een foto van een meneer, die werd opgeleid tot vliegenier, en dus moest gewend raken aan felle windstooten: door een tunnel werd dan met toenemende snelheid zulk een windstoot geleid, en de man, vóór den tunnel geplaatst, kreeg de heele lading in zijn gelaat. Nu was het merkwaardig, hoe tenslotte zijn heele gezicht verwrongen werd tot onherkenbaar wordens toe. Ik vermoed, dat zij die in deze weken gaan blazen, voor een deel gevaar loopen, hun gezicht te verliezen (want de wind gaat dezen keer niet door een tunnel, maar komt versch van tusschen de lippen; en dat diegenen die nog last hebben van het ondergaan van zulke windstootjes, het weer wat benauwd zullen krijgen; en dat dan alleen maar de nervositeit er weer wel bij vaart, d.w.z. nog nerveuzer wordt. Maar laat ons rustig blijven: wie er anders over denkt, dien laten we de argumenten toetsen: wij zeggen hem, dat ook wij zijn moeilijkheden verstaan; we hebben er zelf ook geen plezier van, maar allees verdriet. Doch we willen hem en ons vragen: dank toch voor den argumentendienst: want er zijn ook van die windstooten, die niet door een kunstmatigen tunnel tot leeringen, maar die door de harde feiten der werkelijkheid tot de arbeiders Gods komen. En wie dan niet meer naar het roer luistert, of het niet meer vasthoudt, d.w.z. zich niet meer houdt aan wat hij na rustige argumentatie voor waarheid en recht houdt, wel, die verongelukt, ook al denkt hij, dat hij zich kalm houdt. Want zoo lang je in het vliegtuig zit, is de luchtdruk kalm, maar o wee, als je in het verkeerde zit, of in een dat al niet meer landen kan naar eigen wil en wet.

We willen volgende week nog enkele opmerkingen plaatsen.  
K. S.